

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

Tržaška cesta 21, 1000 Ljubljana

T: 01 478 83 30
F: 01 478 83 31
E: gp.mju@gov.si
www.mju.gov.si

Društvo novinarjev Slovenije

generalni@novinar.com

Številka: 090-94/202-10
Datum: 26. 10. 2020

Zadeva: Težave pri izvajanju določb Zakona o dostopu do informacij javnega značaja pri dostopu do informacij sodišč in tožilstev

Zveza: Dopis DNS, z dne 29. 9. 2020

Spoštovani,

na Ministrstvo za javno upravo (MJU), Ministrstvo za pravosodje (MP) in na Vlado Republike Slovenije smo prejeli dopis Društva novinarjev Slovenije glede nestrinjanja z novo prakso, ki jo vzpostavljajo tožilstva in sodišča, v zvezi z zahtevami novinarjev po odgovorih na novinarska vprašanja na podlagi 45. člena Zakona o medijih (ZMed) in zahtevami po dostopu do informacij javnega značaja v skladu z Zakonom o dostopu do informacij javnega značaja (ZDIJZ). Gre za prakso, ki se vzpostavlja na podlagi sodbe Vrhovnega sodišča RS, št. X Ips 4/2020 iz junija 2020 (v nadaljevanju: sodba VS 2020), v kateri je sodišče odločilo, da imajo pri dostopu do informacij posebna določila področne procesne zakonodaje glede možnosti oseb za vpogled v spise sodišč in drugih pristojnih organov značaj specialne ureditve glede na določbe ZDIJZ.

Na področju transparentnosti delovanja javnega sektorja je ZDIJZ krovni zakon, ki ureja tako dostop do informacij na podlagi posamičnih zahtev kot tudi proaktivno spletno objavo informacij. V okviru ZDIJZ so k transparentnosti delovanja pozvani vsi državni organi, brez izjem. Kljub prvotnem namenu zakonodajalca, da podobno kot v nekaterih drugih evropskih državah sodišča popolnoma izvzame iz kroga zavezancev za dostop do informacij javnega značaja¹, je ZDIJZ, ki je bil sprejet leta 2003, sodišča vključil med organe zavezance. Izrecno med organe, zavezane za poslovanje po ZDIJZ sodišča uvršča tudi Sodni red (5. člen).

Na tem mestu bi želeli poudariti, da je bilo vse od sprejema ZDIJZ v splošnem mnenje Informacijskega pooblaščenca (IP), kot pritožbenega organa na tem področju, pa tudi mnenje MJU, kot pristojnega ministrstva za področje dostopa do informacij javnega značaja, da so sodišča zavezana tako v delu, ki se nanaša na sodno upravo, kot tudi v delu, ki se nanaša na izvajanje sodne funkcije v ožjem pomenu besede. Takšno mnenje je večkrat potrdilo tudi

¹ Sodišča so npr. v celoti izvzeta iz dostopa v Nemčiji, Italiji, Španiji in na Nizozemskem, sodni spisi pa so izvzeti v Veliki Britaniji, Grčiji, na Madžarskem in na Irskem – glej Curk, S. *Pravica dostopa do informacij javnega značaja in sodni postopki*, Pravna praksa, letnik 29, 2010, št. 19, str. 6.

Upravno sodišče², podobno velja za tožilstva³. Takšno mnenje je bilo v splošnem zastopano in predstavljeno tudi v okviru rednih letnih poročil IP (letno poročilo IP vsako leto predstavi v državnem zboru) in rednih skupnih letnih poročil vlade (poročilo pripravi ministrstvo⁴, sprejme vlada in ga predstavi v državnem zboru). Podlaga za uporabo ZDIJZ je vsebovana tudi v 5. členu Sodnega reda, ki določa, da sodišča zagotavljajo javnost obravnavanja v skladu s procesnimi predpisi in predpisi o dostopu do informacij javnega značaja.

V navedenem okviru je bilo zastopana interpretacija, da ZDIJZ in področni procesni zakoni urejajo dostope na podlagi različnih pravnih podlag. Pravica strank oz. drugih oseb s posebnim interesom do vpogleda v spis in pravica dostopa do informacij javnega značaja se razlikujeta tako po svoji podlagi, namenu, obsegu in pogojih kot tudi po svojem temelju in zato nista pravici, ki bi bili med seboj v koliziji in bi se medsebojno izključevali. Interpretacija je šla v smeri, da posledično med področnimi zakoni in ZDIJZ ne gre za razmerje *lex specialis*.

Če bi zakonodajalec želel popolnoma izključiti uporabo določb ZDIJZ za dostop do dokumentov, ki so bili pridobljeni ali sestavljeni zaradi sodnega postopka, v ZDIJZ ne bi opredelil izjem glede sodnih postopkov na način, ki pod določenimi pogoji dopušča dostop tudi do takšnih informacij (npr. izjema varstva kazenskega in sodnega postopka po 6. in 8. točki prvega odstavka 6. člena ZDIJZ). Še leta 2014 je v okviru novele ZDIJZ-C zakonodajalec v ZDIJZ na novo vključil 5.a člen, s kateri je med drugim določil, da kadar so informacije omejene ali zaprte za stranke (sodnih) postopkov to avtomatično pomeni, da so zaprte tudi za morebitne prosilce po ZDIJZ⁵. Z isto novelo je bila dodana nova določba 7.a člena ZDIJZ, ki opredeljuje, kateri podatki iz obtožnega akta so vedno dostopni javnosti (če ni podane izjeme varstva kazenskega postopka). Dodatno izjemo predstavlja tudi 13. člen Uredbe o posredovanju in ponovni uporabi informacij javnega značaja, ki določa, ravnanje organa, ki je prejel zahtevo po ZDIJZ glede informacij, ki se nanašajo na predkazenski ali kazenski postopek. V skladu z navedenim, torej iz nabora in dikcije izjem, ki jih urejajo ZDIJZ in drugi predpisi nedvomno izhaja, da je zakonodajalec v domet informacij, ki se jih lahko zahteva po ZDIJZ, želel v splošnem vključiti tudi informacije iz sodnih in drugih postopkov.

Po drugi strani drži, da glede dokumentov iz postopkov (v določenih fazah teh postopkov) lahko prevladajo interesi za nerazkritje. Kar zadeva sodne postopke, se je tako v skladu s sodno prakso⁶ Upravnega sodišča dostop po ZDIJZ praviloma vedno zavrnil, kolikor so postopki še tekli, saj bi v tem primeru v skladu z določbo 8. točke prvega odstavka 6. člena ZDIJZ, razkritje podatka (vedno) škodovalo njegovi izvedbi. Varstvo interesov postopka, ki še poteka, nekateri zakoni rešujejo tudi na drug način (npr. četrti odstavek 35. člena ZJN-3).

Po pravnomočnem končanju postopka pride v poštev sklicevanje na izjeme po 6. členu ali 5.a členu ZDIJZ (mdr. osebni podatki, poslovne skrivnosti ali podatki v zvezi z notranjim delovanjem organa, varovanjem tajnosti vira, podatki, ki so zaprti za stranke postopkov itd.) Navedene zakonske izjeme so bile zasnovane z namenom, da je v njihovem okviru mogoče ustrezno zavarovati tudi interese, ki jih varujejo in urejajo področni predpisi. V zvezi s sodnimi spisi so bili že v preteklosti izraženi očitki, da navedene izjeme vendarle ne zajamejo vseh razlogov, ki so lahko podlaga za izključitev javnosti z glavne obravnave in bi bili utemeljeni tudi po

² Sodba Upravnega sodišča RS U 79/2009-10 z dne 20.1.2010 glede odločbe Informacijskega pooblaščenca št. 021-128/2008/10 z dne 28.1.2009 (Prosilec – Višje sodišče v Mariboru).

³ Odločba Informacijskega pooblaščenca št. 021-58/2005/5 z dne 1.12.2005 (Prosilec – Okrožno državno tožilstvo v Ljubljani) ali sklep Vrhovnega sodišča RS št. X Ips 320/2010 v povezavi s sodbo Upravnega sodišča št. I U 1900/2009-12 z dne 2.6.2010 v povezavi z odločbo Informacijskega pooblaščenca št. 090-94/2009/4 z dne 7.10.2009 (Prosilec – Vrhovno državno tožilstvo RS).

⁴ Vsako leto oziroma na dve leti, na podlagi tretjega odstavka 37. člena ZDIJZ.

⁵ V skladu s prvim odstavkom 5.a člena ZDIJZ organ prosilcu zavrne dostop do zahtevane informacije ali njeno ponovno uporabo, če se zahteva nanaša na podatek, glede katerega je dostop v skladu z zakonom prepovedan ali omejen tudi strankam, udeležencem ali oškodovancem v sodnem, upravnem ali z zakonom določenem nadzornem postopku.

⁶ Odločba Upravnega sodišča RS, št. 2287/2011 z 9.5.2012.

pravnomočno končanem postopku (npr. koristi uradne, poslovne ali osebne skrivnosti, koristi javnega reda ali razlogi morale oziroma varstvo osebnega in družinskega življenja obtoženca ali oškodovanca ali koristi mladoletnika, ali če bi javnost škodovala interesom pravičnosti).

V skladu z navedenim se je mogoče docela strinjati, kot izhaja iz sodbe VS 2020, da je treba dostop do informacij v kazenskih in drugih sodnih spisih urejati tako, da je zagotovljeno varstvo vseh človekovih pravic, ne le dostopa do informacij javnega značaja temveč tudi varstvo človekove osebnosti in dostojanstva v kazenskih in vseh drugih pravnih postopkih (21. člen Ustave), pravica do osebnega dostojanstva in varnosti (34. člen Ustave), varstvo pravic zasebnosti in osebnostnih pravic (35. člen Ustave) ter varstvo osebnih podatkov (38. člen Ustave).

Ministrstvo za javno upravo se zaveda, da demokratične družbe ne more biti brez svobode javnega komuniciranja, ki se lahko zagotovi in uresniči samo v družbi, kjer so organi javnega sektorja zavezani k transparentnemu in odgovornemu ravnanju. Transparentnost pomeni, da mora biti delovanje javne oblasti in oseb javnega prava v tistih segmentih, ki so utemeljeni z javnim interesom, javno. Javnost ima/mora imeti pravico, da je obveščena o vsem tistem, kar se lahko opredeli kot javni interes – in kot informacija javnega značaja. Koncept informacij javnega značaja, pomeni ustavnopravni koncept zapisan v 39. členu Ustave RS. Prav to določa družbeni pomen in sistemsko funkcijo svobodnega tiska in javnih občil, da se z delovanjem javnih medijev vzpostavi in ohrani nadzor civilne družbe nad javno oblastjo, javnimi institucijami in pravnimi osebami javnega prava, kadar te delujejo na temelju ali v funkciji javnega interesa.

Ministrstvo za javno upravo bo na podlagi zgoraj navedenega, skupaj z Ministrstvom za pravosodje, nastalo situacijo temeljito preučilo, se posvetovalo z ustreznimi deležniki in na tej podlagi pripravilo ustrezne sistemske zakonske rešitve.

Ministrstvo za pravosodje je sicer po preučitvi Sodbe VS 2020 v okviru priprave predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (ZKP-O) pripravilo tudi predlog dopolnitve 128. člena ZKP, ki ureja pravico posameznikov, ki imajo opravičen interes, do pregleda in prepisovanja spisov. Predlagana sprememba bi jasno in nedvoumno določila, da se za odločanje o zahtevah posameznikov, ki ne izpolnjujejo pogojev po prvem odstavku 128. člena ZKP (opravičen interes), tako kot doslej, uporabijo določbe ZDIJZ. Predlog sta podprla tako MJU kot IP. Zaradi nasprotovanja Vrhovnega sodišča Republike Slovenije in Vrhovnega državnega tožilstva pa predloga ni bilo mogoče pravočasno strokovno uskladiti, zato v novelo ZKP-O, ki je bila na vladi potrjena 1. 10. 2020, ni bil vključen.

Prijeten pozdrav,

Boštjan Koritnik
MINISTER

V vednost:

- Generalni sekretariat Vlade Republike Slovenije
- Ministrstvo za pravosodje